

2021

HJARBÆK

REALISERINGSPLAN

VIBORG
KOMMUNE

Realiseringsplan for Hjarbæk

Programmet er udarbejdet af Viborg Kommune og LABLAND i samarbejde med den lokale følgegruppe i Hjarbæk.

August 2021 - oktober 2021

VIBORG
KOMMUNE

Viborg Kommune
Plan og Byggeri
Prinsens Allé 5
8800 Viborg

Kontakt:
Projektleder: Therese Agerkilde
Mail: thra@viborg.dk
Telefon: +45 87875204

LABLAND
Mejlgade 44 a
8000 Aarhus C

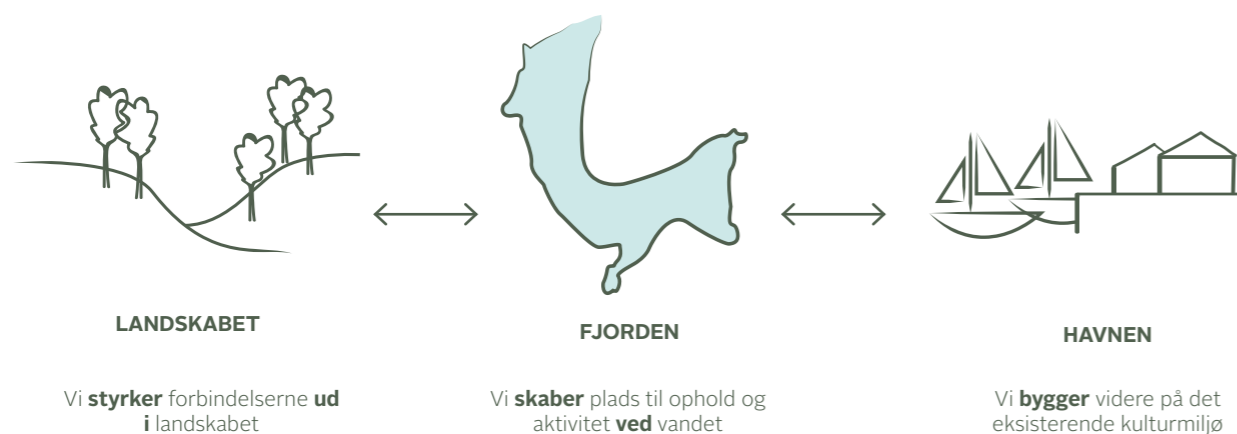
Kontakt:
Projektansvarlig partner
Søren Kristensen
Mail: sk@labland.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

04	FORORD
06	PROCES OG ORGANISERING
08	HJARBÆK // OMRÅDEBESKRIVELSE
10	INDSATSER
12	LEG VED STEJLEPLADSEN
16	UDSIGTSTRAPPEN
20	TOILETBYGNING OG FORMIDLING
22	FJORDSTIEN - ETAPE 1
26	TIDSPLAN OG BUDGET
28	ØVRIGT
30	IDEOPLÆG

Det arkitektoniske hovedgreb

Realiseringsplan for Hjarbæk

FORORD

Omgivet af naturskønne og bakkede landskaber ligger den hyggelige havneby Hjarbæk smukt placeret ved Hjarbæk Fjord i en af Limfjordens sydlige forgreninger. Hjarbæk er et aktivt og levende lokalsamfund, hvor forskellige arrangementer, spontane initiativer samt lokale foreninger og laug skaber liv i byen og ikke mindst liv på havnen.

Ambitionerne er høje i Hjarbæk. Byen er fyldt med borgere og sommerhusejere, der brænder for byens ve og vel – og de har gennem et stykke tid arbejdet med deres visioner for byens udvikling, hvor de aktivt vil vægte fællesskabet, byens særegne charme, børnene og de rekreative omgivelser.

I programmet for realiseringsplanen Hjarbæk udpeges en række interessante nedslag, der søger at binde havnen, byen og landskabet endnu tættere sammen, så både borgere og de mange besøgende i højere grad får glæde af de kvaliteter, landskabet og fjorden rummer. Samtidig arbejdes der med at understøtte havnens og stejlepladsens eksisterende potentialer og styrke dem som inspirerende og attraktive mødesteder for store som små. Havnen er helt central for byens liv og er et yndet udflugtsmål for mange – om det er for at nyde udsigten, være en af de havnemiljøet eller se dagens sidste solstråler gå ned over fjorden.

Realiseringsplanen for Hjarbæk er udarbejdet i tæt og inddragende dialog med byens borgere, hvor særligt den engagerede følgegruppe skal have en stor tak for deres indsats. Jeg glæder mig til at følge det videre arbejde og til at se de færdige resultater i de kommende år.

Ulrik Wilbek
Borgmester i Viborg Kommune

Projekterne skal...

- understøtte byens identitet
- styrke adgangen til naturen
- være for både borgerne og turisterne
- være af høj arkitektoniske kvalitet
- kunne driftes og vedligeholdes

Programfasen

PROCES OG ORGANISERING

Eksisterende planer og anden planlægning

Landdistriktsudvalget igangsatte i efteråret 2018 arbejdet omkring lokale udviklingsplaner for byerne i kommunens landdistrikter. Realiseringsplanen bygger videre på arbejdet med den lokale udviklingsplan (LUP) i Hjarbæk. Den lokale udviklingsplan beskriver byrådets plan for landsbyens udvikling, og hvad de vil prioritere at arbejde for samt hvilke idéer og projekter, borgerne selv vil arbejde på at realisere.

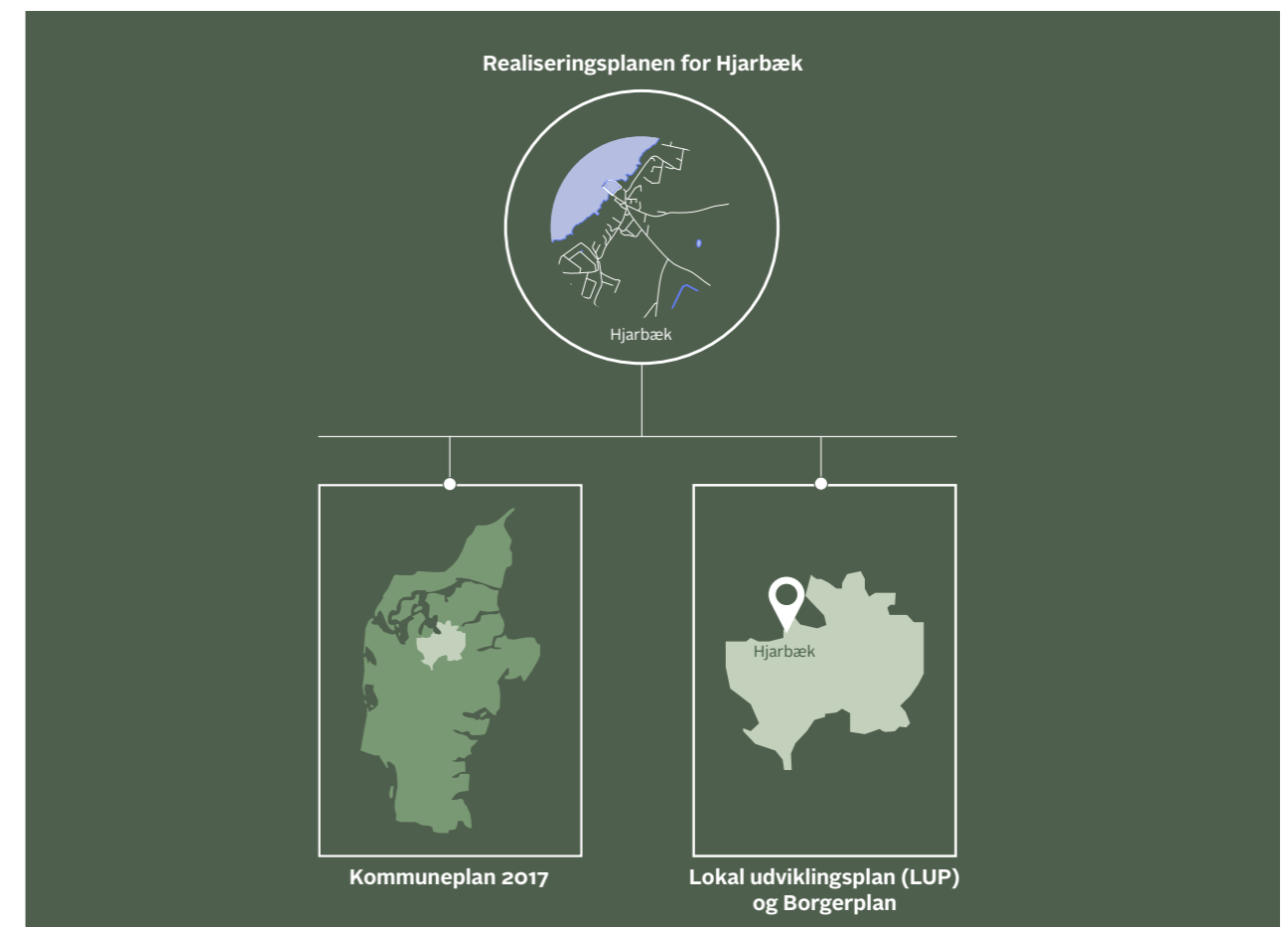
Den lokale følgegruppe

For at sikre den lokale forankring er programmet udviklet i tæt dialog med den lokale følgegruppe. Gruppens sammensætning har taget udgangspunkt i de lokale borgere, der har arbejdet med Hjarbæks lokale udviklingsplan, og den afspejler forskellige interesser i byen. Gruppen har været med til at kvalificere indsatserne i realiseringsplanen og i fælles dialog lavet økonomiske prioriteringer i fordelingen af de samlede ressourcer på de enkelte projekter. Det lokale ejerskab spiller en vigtig rolle i realiseringsplanen, da indsatsområdernes succes er betinget af, at borgerne engagerer sig i udviklingen af projekterne samt tager de anlagte projekter til sig og engagerer sig i den efterfølgende drift og vedligeholdelse. Den lokale følgegruppe er blevet involveret undervejs i form af fire følgegruppemøder og løben-

de dialog. Processen og programmet er afslutningsvist blevet præsenteret for byens borgere på et fælles borgermøde afholdt den 26. oktober 2021 i Løgstrup hallen. Programmet blev positivt modtaget, og der var opbakning til det videre arbejde.

Den administrative projektgruppe

For at sikre synergi på tværs af kommunale initiativer og projekter i Hjarbæk er der nedsat en tværorganisatorisk projektgruppe bestående af repræsentanter fra Trafik og Veje, Strategi og Udvikling, Byplan samt Natur og Vand fra Viborg Kommune. Gruppen er undervejs blevet orienteret om og har kvalificeret indsatserne i realiseringsplanen ud fra deres ekspertiseområder. Herudover har gruppen haft mulighed for at fortælle om afdelingernes aktuelle og fremtidige projekter i området, så projekterne tænkes ind i en samlet helhed, og der skabes integrerede løsninger på tværs af kommunale afdelinger og planer.

Områdebeskrivelse

HJARBÆK

Hjarbæk ligger 12 km nordvest for Viborg og blev første gang nævnt i 1440 som en ladeplads for Viborg. Frem til 1840 havde havnepladsen karakter af naturhavn, indtil et toldsted blev opført i 1847, og Hjarbæk Havn stod færdig i 1851. Havnen blev primært benyttet af lokale fjordfiskere og mindre fragtskibe frem til 1966, hvor Hjarbæk Fjord blev adskilt fra resten af Limfjorden med en dæmning over Virksund. Toldstedet er i dag omdannet til Hjarbæk Kro.

Hjarbæk har først og fremmest udviklet sig som en bonde- og fiskerby, hvor landsbyen er opstået omkring havnen, og består hovedsageligt af gårde og småhuse, der ligger langs indfaldsvejene. Den oprindelige landsby er blevet omkranset af nyere parcelhus- og sommerhusbebyggelser. Hjarbæk har ikke, og har aldrig haft, hverken kirke, forsamlingshus eller skole. Indtil omkring 1960 var Hjarbæk en mere eller mindre selvforsynende by, mens man i dag skal til Løgstrup efter stort set al handel og service.

Der findes flere markante beplantninger i landsbyen, i form af solitære træer og rækker af træer, som er karaktergivende for byen. På Hjarbækvej stod engang en lang allé af træer gennem byen, og man kan stadig se enkelte af de gamle træer. Hjarbæk har bevaret meget af sin oprindelige karakter med den unikke beliggenhed i fjordlandskabet. Havnepladsen og småhusene udgør en væsentlig kulturhistorisk værdi. Stejlepladsen ved kroen, som tidligere blev brugt til tørring og tjæring af fiskernes fangstnet, er en af Danmarks bedst bevarede stejlepladser.

Hjarbæk ligger på den østlige skrænt ned til Hjarbæk Fjord i en af Limfjordens sydlige forgreninger. Her har en slugt i terrænet forbundet det højere beliggende agerland med fjordens fiskevand og transportveje. Landskabet hæver sig temmelig brat mod nordøst, og næsten alle de ældre bygninger er blevet opført på de lavereliggende områder.

Hjarbæk Fjord

Strandvejen

Bavnevej

Svanevej

Hjarbækvej

Realiseringsplanen

INDSATSER

Følgegruppen har i samarbejde med Viborg Kommune udviklet og konkretiseret fire forskellige projekter til realiseringsplanen i Hjarbæk. Projekterne tager udgangspunkt i de særlige by- og naturmæssige kvaliteter, der kendetegner Hjarbæk, med et fokus på området omkring havnen samt de rekreative forbindelser langs fjorden. De udvalgte nedslag i realiseringsplanen danner tilsammen et solidt fundament til det videre arbejde med udviklingen af Hjarbæk. Projekterne er beskrevet på de følgende sider. Ved hvert nedslag redegøres for økonomien samt den fremtidige drift og vedligeholdelse.

Programmets illustrationer skal ses som principielle visionsskitser, der senere kvalificeres yderligere ud fra et mere detaljeret grundlag.

1. Leg ved Stejlepladsen

Plads til leg og ophold ved bækken, der graves ud og synliggøres.

2. Udsigtstrappen

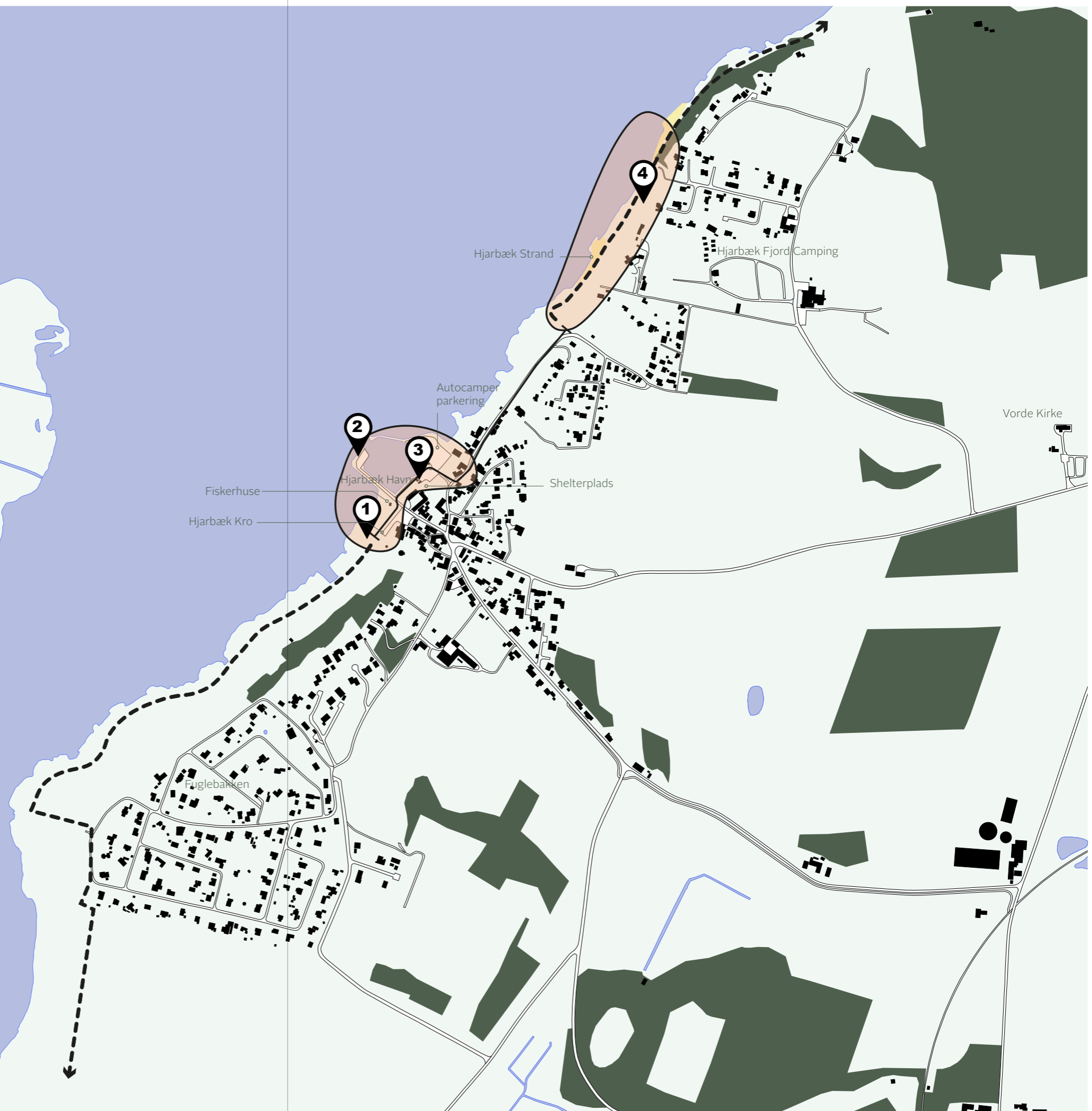
Et maritimt mødested og udsigtspunkt på havnen, tæt på fjorden.

3. Toiletbygning og formidling

En ny toiletbygning og integreret skiltning, der formidler byen, havnen og naturens potentialer.

4. Fjordstien - forbindelsen mod nord

En styrket forbindelse ud mod stranden er første etape af Fjordstien - en rekreativ forbindelse langs fjorden.

LEG VED STEJLEPLADSEN

Stejlepladsen står manges hjerte nært. Den unikke grønne plæne ligger helt ned til fjorden – med adgang for alle. Det er her, man mødes til en kop kaffe eller til forskellige arrangementer. Den lille ophalerplads ved vandkanten 'Æ Fywerland' er velbesøgt af bl.a. kajakroere, jollesejlere og vandglade børn.

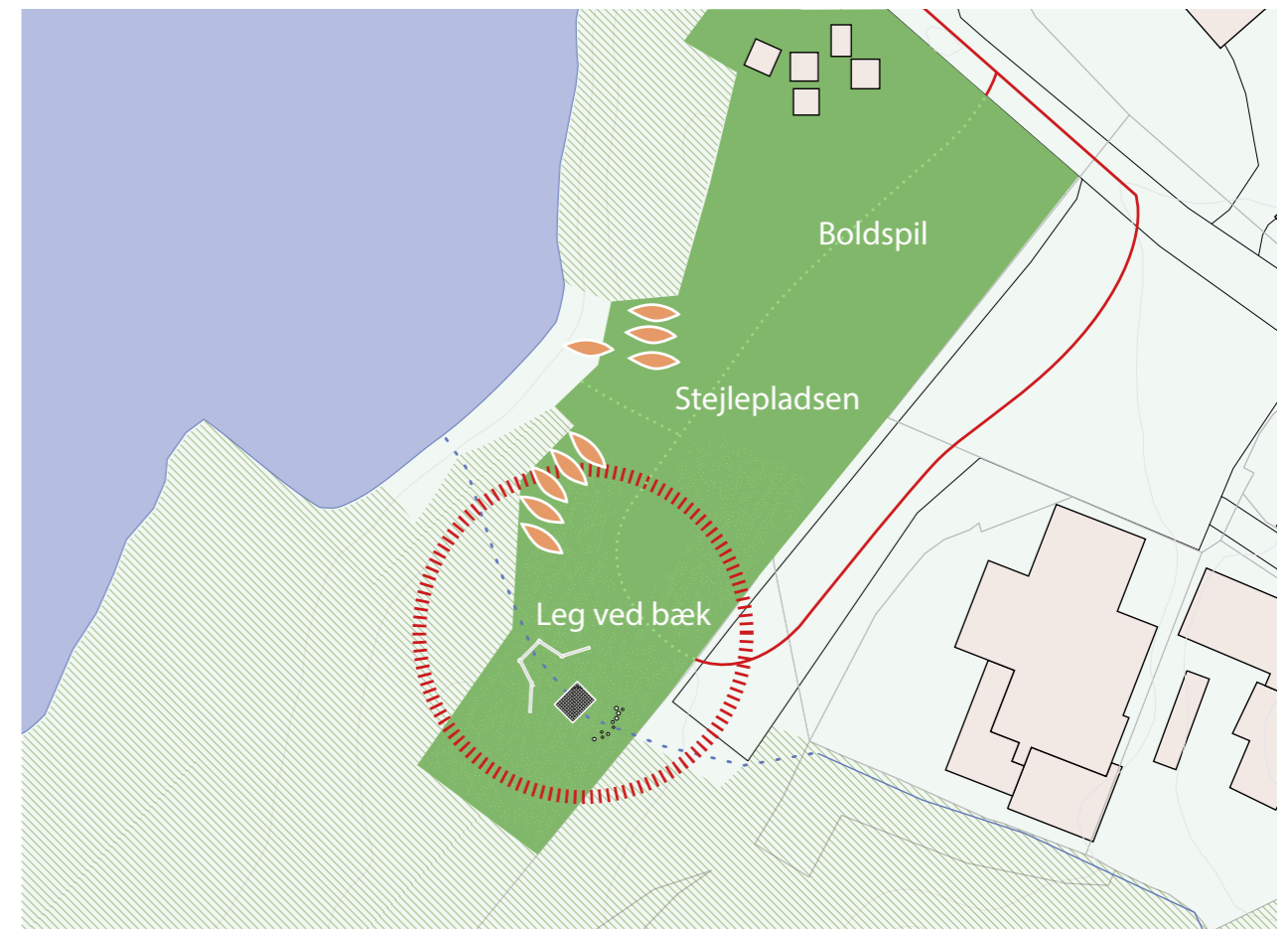
Naturen er en skøn aktiverende legeplads og et godt sted at lære. Der er højt til loftet og plads til fordybelse. Med 'Leg ved Stejlepladsen' som indsatsområde sættes der fokus på potentialet i at etablere et legeområde, der henter inspiration fra den omkringliggende natur. Et legeområde, der falder naturligt ind i området, og i princippet ligner, at det altid har været der. En genetablering af bækken skal danne udgangspunkt for leg ved og omkring vandet. Da området er et §3 område skal der arbejdes på overfladen med naturlige elementer som legeplads, fx træ, sten mm. En spang skal derudover give mulighed for at krydse bækken.

På den lange bane kan der med fordel arbejdes videre med lignende elementer til leg andre steder i Hjarbæk - for på den måde at skabe en sammenhæng på tværs af byen.

Stejlepladsen i dag

Oversigtsplan - Stejlepladsen

Økonomi, realisering og fremtidig drift

I realiseringsplanen er der afsat 400.000 kr. til realisering af Leg ved Stejlepladsen.

I det videre forløb er det desuden vigtigt at være i dialog med myndighederne i forhold til fredningsbestemmelserne i området, da der skal gives tilladelse til etableringen af legeelementer, da området er et §3 område. I arbejdet med at åbne bækken op skal der også ansøges om tilladelse,

ligesom det også skal undersøges hvor meget vand, der potentielt er i bækken, så der dimensioneres efter dette.

Den fremtidige drift og vedligeholdelse af Leg ved Stejlepladsen skal varetages af lokale aktører i området. I det videre forløb skal der arbejdes hen mod en formalisering af en drift- og vedligeholdelsesaftale mellem projektejer og Viborg Kommune.

Illustration
Leg ved Stejlepladsen

UDSIGTSTRAPPEN

At Hjarbæk er smukt placeret ved vandet midt i den frodige midtjyske natur - med havnen som det altoverskyggende omdrejningspunkt - er værdier som både Hjarbæks indbyggere og turister værdsætter højt.

Med udsigtstrappen som indsatsområde sættes der fokus på at styrke mulighederne for ophold og udsyn ud over fjorden. Selve havneområdet er allerede i dag et yndet udflugtsmål, som mange skal ned og vende for at nyde udsigten og se den helt utrolig smukke solnedgang over fjorden.

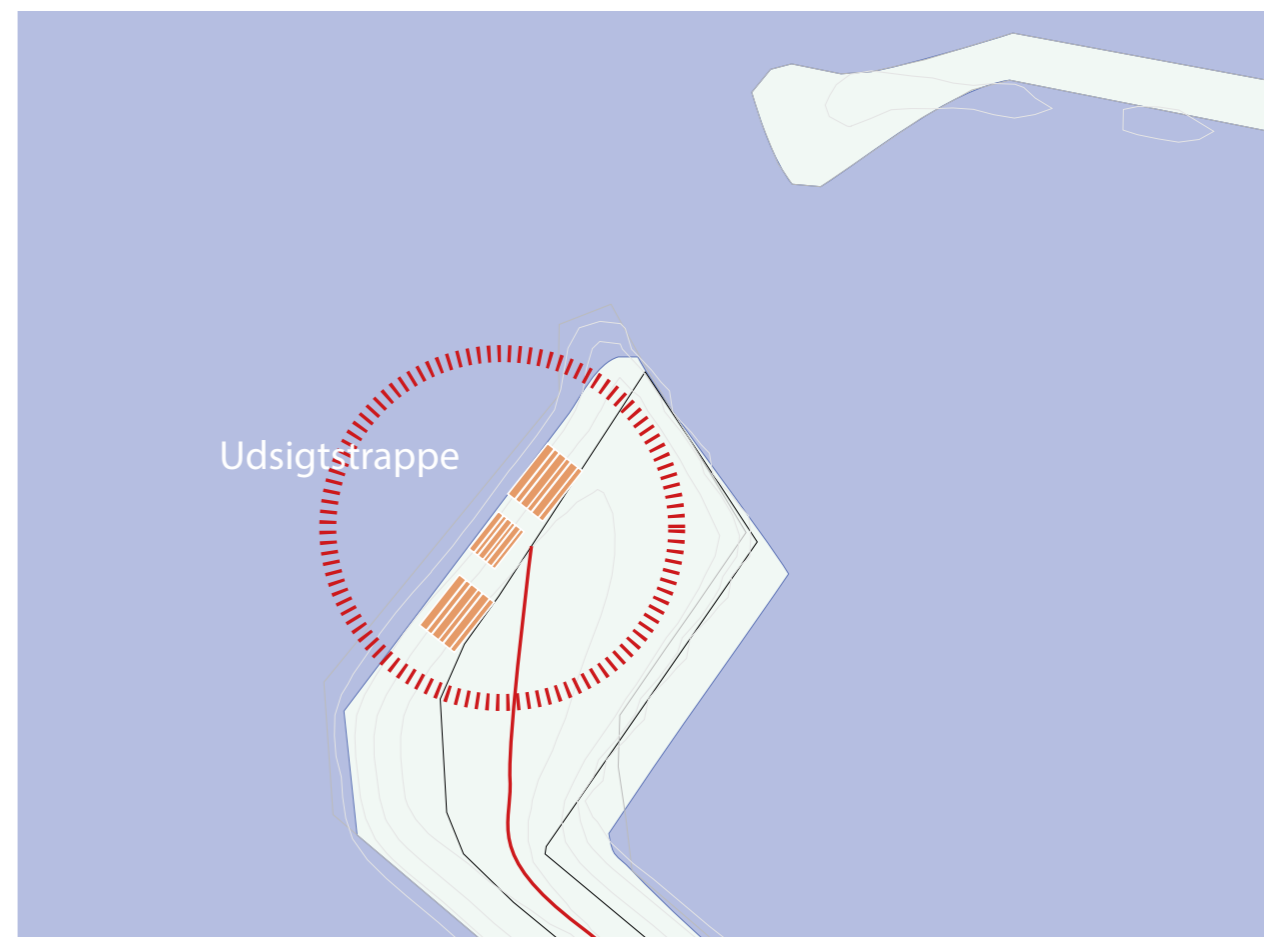
Ambitionen er derfor at etablere en udsigtstrappe på molens yderside mod vest. En udsigtstrappe, der både kan bruges til de mange borgere og besøgende, der bruger havnen samt ved særlige lejligheder, f.eks. som tribune til de mange tilskuere, der er til sejladser på fjorden, herunder VM i sjægtesejlads. Det er derfor også vigtigt, at trappen rummer plads til et større publikum og samtidig have en skulpturel dimension, der gør den til sin helt egen.

Selve trappen ønskes etableret i robuste materialer, der kan holde til forholdene ved fjorden. Det kan f.eks. være i materialer som beton med elementer af hårdt træ, der skal bidrage til at bløde udtrykket op. Trappen kan som illustreret evt. deles op i del-elementer og dermed spændes ud over et større areal på molens yderside. Det er her vigtigt at være opmærksom på, at udsigtstrappen ikke tager udsynet, men i stedet placeres på kanten af molen og ned mod vandet. Det skal i fremtiden stadig være muligt at køre ud på molen og vende bilen, men ikke parkere eller standse.

Området i dag

Oversigtsplan - Udsigtstrappen

Økonomi, realisering og fremtidig drift

I realiseringsplanen er der afsat 700.000 kr. til realisering af udsigtstrappen på havnen. Udover midler fra realiseringsplanen skal der ansøges om supplerende midler til realisering af det fulde projekt.

Udover fondsmidler kan man ligeledes undersøge muligheden for tilskud fra lokale virksomheder, der ofte er åbne for at sponsorere projekter i lokalområdet.

Materialevalget skal udstråle solide materialer af høj kvalitet, så projekterne er lette at vedligeholde og ikke bliver hærgnet med tiden.

Den fremtidige drift og vedligeholdelse af projektet påhviler Viborg kommune. Den daglige drift i form af oprydning mm. påhviler borgerforeningen.

Illustration af Udsigtstrappen

TOILETBYGNING OG FORMIDLING

Der er i dag en nedslidt offentlig toiletbygning på Hjarbæk Havn, og som en del af realiseringsplanen ønskes denne opgraderet til en toiletbygning af tidssvarende standard, der er opvarmet og handicaptilgængelig. Det er vigtigt, at toiletbygningen passer ind i det eksisterende miljø og ikke skiller sig ud.

Som en del af bygningen ønskes formidling integreret på siderne, der formidler byen, havnen og naturens potentialer. Helt konkret kan det også være skilte med oplysning om f.eks. områdets fauna, da det er udpeget som Statens Vildtreservat / EU habitatområde.

Økonomi, realisering og fremtidig drift

I realiseringsplanen er der afsat 300.000 kr. til toiletbygningen på havnen. Derudover vil Trafik og Veje supplere med midler til realisering af projektet.

Den fremtidige drift og vedligeholdelse af toiletbygningen vil fortsat varetages af Trafik og Veje ved Viborg Kommune.

Eksisterende bygning på Stejlepadsen. Toiletbygningen skal falde ind i det eksisterende miljø

Toiletbygning // Formidling - inspiration

FJORDSTIEN - FORBINDELSEN MOD NORD

Hjarbæks borgere har et ønske om at kunne gå en tur langs kysten. Ønskedrømmen er en fjordsti rundt om hele fjorden, men i første omgang skal der arbejdes med en forbindelse mod sommerhusområderne nord og syd for byen. Henholdsvis en sydlig forbindelse mellem Hjarbæk by og sommerhusområdet Fuglebakken, og en nordlig forbindelse mellem campingpladsen, badestranden og Hjarbæk by.

I realiseringsplanen etableres forbindelsen mod nord som første etape af Fjordstien. Nord for Hjarbæk ligger desuden en strand, og med en realisering af indsatsområdet skal forbindelsen derud styrkes og der skal arbejdes med en bedre tilgængelighed.

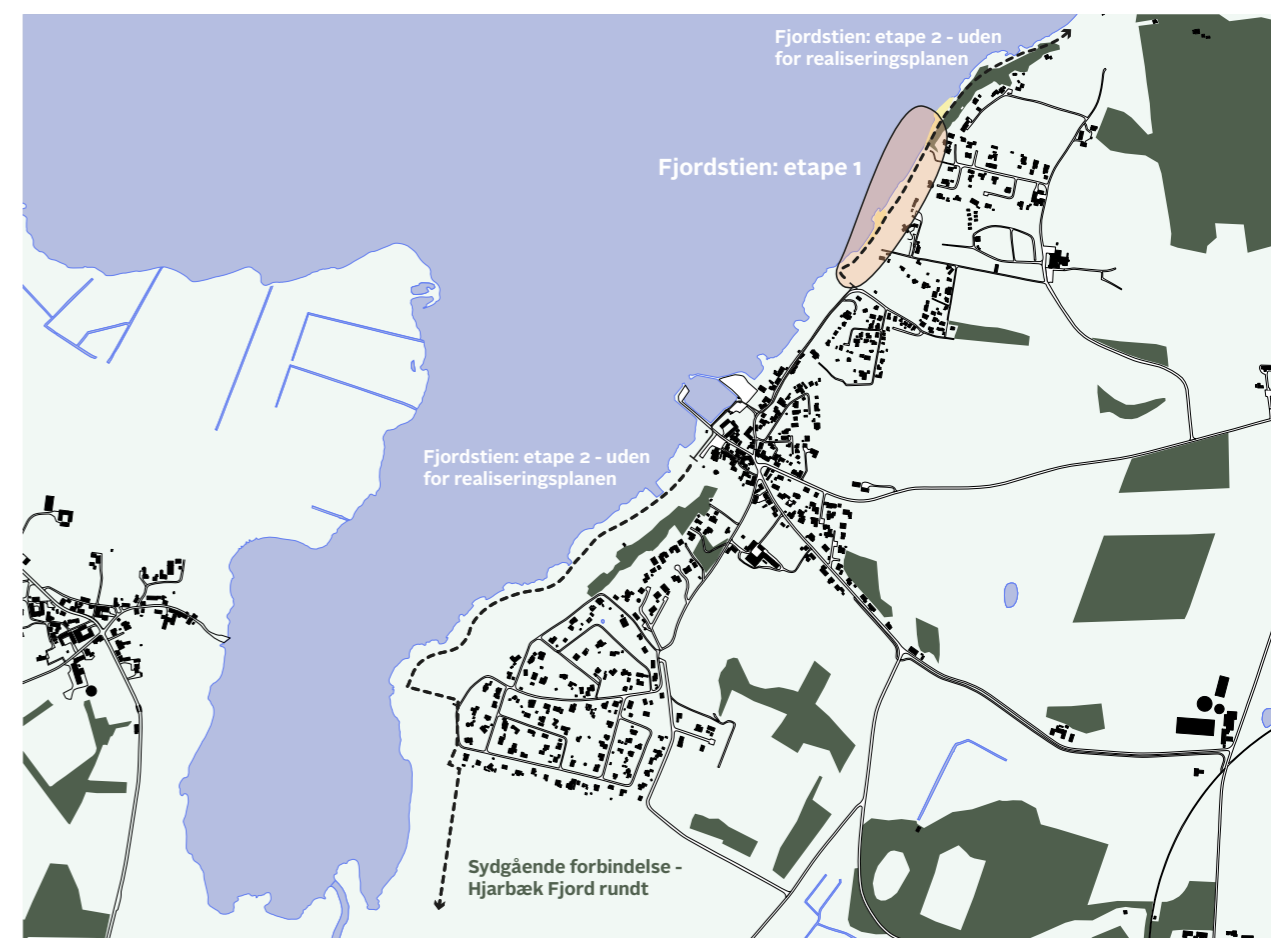
I næste fase skal der arbejdes på, at stien ikke kun bliver en fysisk forbindelse langs fjorden, men også får en høj arkitektonisk kvalitet. Der kan arbejdes med en kombinationsløsning af sti på fladen og et hævet stiforløb af hensyn til at beskytte naturen i området og samtidig komme tørskoet frem. Fokus i projektet skal være at styrke forbindelsen mellem campingpladsen, badestranden og Hjarbæk by - og havn. I det videre arbejde skal mulighederne for formidling og ophold undervejs på stien også medtænkes. Stiens endelige forløb fastlægges i næste fase af realiseringsplanen. Som en del af arbejdet med realiseringsplanen er der allerede en positiv dialog med lodsejere og en accept for at arbejde videre med projektet. I næste fase skal der udarbejdes en formel lodsejer aftale.

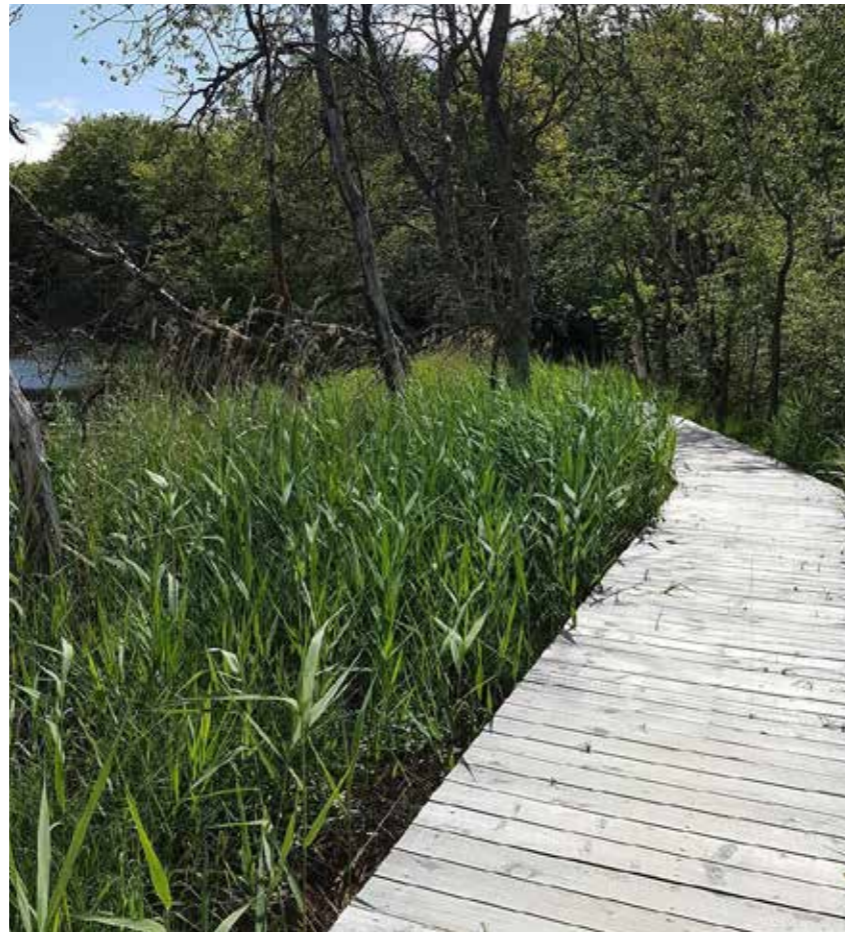
Området omkring stranden trænger til en opgradering, og i forbindelse med realiseringsplanen kan dette styrkes som et rekreativt område, herunder nye siddemøbler. Med et fokus på forbindelsen til stranden er det også oplagt, at græsområdet ved stranden slæes, og at der etableres skiltning, så der bliver skabt bedre forhold til parkering.

Forbindelsen i dag

Oversigtsplan - Forbindelsen // Mulighed for etablering gennem forskellige etaper

Økonomi, realisering og fremtidig drift

I realiseringsplanen er der afsat 1.000.000 kr. til Fjordstien - med fokus på realisering af den nordlige forbindelse og området omkring stranden.

Når det kommer til materialevalg, skal der anvendes solide materialer af høj kvalitet, så projekterne er lette at vedligeholde og ikke bliver hærget med tiden.

Den fremtidige drift og vedligeholdelse af Fjordstien skal varetages af lokale aktører i området. I det videre forløb skal der arbejdes hen mod en formalisering af en drift- og vedligeholdelsesaftale mellem borgerforeningen og lodsejerne.

De næste skridt TIDSPLAN & BUDGET

Viborg Kommune bidrager med 1.000.000 kr. til realiseringsplanen i Hjarbæk, mens der søges statslig refusion på 1.500.000 kr. hos Indenrigs- og Boligministeriet. Det samlede beløb løber derfor op i 2.500.000 kr. med en fordeling på 60% statslige midler og 40% kommunale midler.

Midlerne er fordelt mellem de enkelte delprojekter - både ud fra borgernes ønsker og projekternes omfang. Når Byrådet i Viborg Kommune har godkendt programmet - og Bolig og Planstyrelsen har haft programmet til orientering - kan der tages hul på projekteringen og anlægget af de enkelte indsatsområder. Indsatsområderne vil blive gennemført efter tidsplanen i skemaet på næste side.

Udover de afsatte midler fra staten og kommunen opfordres borgere og foreninger i Hjarbæk til at søge supplerende finansiering hos fonde i forbindelse med realiseringsplanen. Herudover kan borgerne bruge programmet til at søge tilskud til delprojekterne hos lokale virksomheder eller investorer, der ofte er åbne for at sponsorere projekter i lokalområdet.

De næste skridt

De fire indsatsområder bliver gennemført inden for tre år i en prioriteret rækkefølge, der er fastlagt i et samspil mellem den lokale følgegruppe

og Viborg Kommune. Det første projekt, der tages hul på, er Leg ved Stejlepladsen samt etablering af en ny toiletbygning med formidling. Fjordstien og Udsigtstrappen forventes realiseret i 2023, og dette giver mulighed for at arbejde med yderligere fundraising.

Arbejdet med realiseringsplanen indebærer også et tværfagligt samarbejde i Viborg Kommune, hvor de enkelte delprojekter koordineres med øvrige projekter i kommunen. Den administrative projektgruppe, som har fulgt realiseringsplanen på tæt hånd, vil løbende blive informeret og inddraget efter behov i projekteringsfasen.

Aktivitet	2021	2022	2023	2024	i alt
0. Programskrivning					
Program, planlægning, information, møder, borgerinddragelse, bespisning mv.	100.000 kr.				100.000 kr.
1. Torve, pladser, opholdsarealer mv.					
1.1 Leg ved Stejlepladsen	200.000 kr.	200.000 kr.			400.000 kr.
1.2 Fjordstien (natursikker forbindelse)		500.000 kr.	500.000 kr.		1.000.000 kr.
2. Kulturelle og særlige boligsociale foranstaltninger					
2.1 Toiletbygning og formidling	135.000 kr.	165.000 kr.			300.000 kr.
3. Særlige trafikale foranstaltninger					
3.1 Udsigtstrappen		168.000 kr.	532.000 kr.		700.000 kr.
Samlet investering	435.000 kr.	1.033.000 kr.	1.032.000 kr.		2.500.000 kr.

De næste skridt

ØVRIGT

Drift og vedligeholdelse

Både drift og vedligeholdelse har været et tilbagevendende punkt på møderne med den lokale følgegruppe. Flere af realiseringsplanens indsatsområder omhandler inventar, der løbende skal plejes og vedligeholdes.

Der skal efter programfasen lægges energi i at foretage det helt rigtige materialevalg i forbindelse med de enkelte nedslag. På den måde sikres det, at projekterne er lette at vedligeholde og anlægges i holdbare materialer, der ikke bliver hærget med tiden, men derimod bliver smukkere og får et udseende, der smelter mere neutralt ind i landskabet.

Investeringsredegørelse

Hjarbæk er en aktiv og engageret by, og der er altid en masse projekter i gang - iværksat af byens borgere. Med det formål at fremme investeringerne i realiseringsplanen indeholder investeringsredegørelsen en oversigt over de private og kommunale investeringer, der er gennemført i løbet af de sidste par år samt de planlagte fremtidige investeringer i Hjarbæk.

Private investeringer

- Sommerhus udstykning Hulager. Området er i gang med at blive byggemodnet.
- Kroen har været under renovering de sidste par år, der er bl.a. bygget nyt ishus, som har været en kæmpe succes.

Kommunale investeringer

- Natur og Vand har afsat midler til at opføre et nyt offentligt toilet ved stranden. Såfremt alle myndighedsmæssige godkendelser falder på plads, forventes toilettet etableret i 2022.

De næste skridt IDEOPLÆG

Hjarbæk er en aktiv by, og der er mange drømme, ideer og konkrete projekter i gang. Flere projekter har også været drøftet undervejs i processen, men ønsket har været en fokuseret indsats i realiseringsplanen omkring fire konkrete projekter.

Der er på baggrund af de projekter, der er blevet drøftet undervejs, udarbejdet et ideoplæg vedrørende fase 2 for byens udvikling. Nedenstående projekter er ikke en del af realiseringsplanen.

- Idekatalog for Hjarbæk Havns fremtid.
- Sheltertømmerflåde ud for Stejlepladsen (placeres på knæ- til lårdybt vand) med bred siddekant og klamper til fortøjring af kajakker m.m. Skal kunne tages ind om vinteren.
- Podie til ankeret under de nuværende sjægtetavler.
- Istandsættelse af informationstavlerne på Stejlepladsen suppleret med en ny informationstavle om Hjarbæk og byens historie.
- Opdatering af sjægtetavler og at disse integreres i deden øvrige formidling ved den nye toiletbygning.
- Blomsterkummer eller beplantning ved den nye toiletbygning.
- Kajakklub og opbevaring.
- Fjordens vand og bundkvalitet.
- Madpakkehus ved stranden.
- Badebro.
- Reetablering af strandengene.
- Renovering af Hulagerstien.
- Kikkerter på stander til den nye fjordsti, kommunens udsigtsgrund ved Strandhaverne og udsigtspunktet på Hejrevej.
- Flere siddepladser til udsigtspunktet i svinget på Hejrevej.
- Flere siddepladser på kommunens udsigtsgrund vest for Strandhaverne.
- Farthindre foranstaltninger "få farten ned".
- Flere P-pladser.
- Genetablering af vejtræer, evt. i forbindelse med vejchikaner.
- Etablering af byportstræer (2-4 stk. ved hver indfaldsvej, evt. oplyst med jordspots).

